

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

МЕЛЬНИК ДАРИНА МИКОЛАЇВНА

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
**КУЛИНИЧ МИРОСЛАВА
БОГДАНІВНА,**
Кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № __
Засідання кафедри обліку і оподаткування
від 04.12. 2024 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК - 2024

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра обліку і оподаткування

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«27» вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ**

Мельник Дарини Миколаївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві

Керівник проекту (роботи) Кулинич Мирослава Богданівна, к. е. н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 04.12.2024 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту).

Метою роботи є формування науково-теоретичних підходів та практичного інструментарію щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві. Завдання роботи полягають у визначенні основних засад обліку і контролю кредиторської заборгованості та розробці науково-методичного підходу удосконалення обліку розрахунків за кредиторською заборгованістю.

5. Дата видачі завдання 27.09.2023 р.

АНОТАЦІЯ

Мельник Д.М. Обліково-аналітичне забезпечення кредиторської заборгованості на підприємстві.

У магістерській роботі досліджено обліково-аналітичне забезпечення кредиторської заборгованості підприємств в умовах ринкової економіки. Визначено теоретичні основи обліку та аналізу кредиторської заборгованості, її вплив на фінансову стабільність підприємства, а також розглянуто особливості обліку та контролю за різними видами кредиторської заборгованості.

Зроблено огляд нормативно-правового забезпечення обліку кредиторської заборгованості, визначено основні методи та прийоми, що використовуються для її визнання, оцінки та обліку. Досліджено принципи організації обліку на різних етапах життєвого циклу кредиторської заборгованості: від виникнення до погашення. Особливу увагу приділено питанням внутрішнього контролю та управління ризиками, пов'язаними з кредиторською заборгованістю, а також виявленню причин виникнення заборгованості та розробці рекомендацій щодо її оптимізації. На основі даних підприємства досліджено порядок формування податкових розрахунків за операціями з кредиторською заборгованістю та проведено аналіз її стану.

У роботі вдосконалено підходи щодо організації обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві з метою підвищення ефективності управлінських рішень та забезпечення стабільності фінансового стану підприємства.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до обліково-аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості, який враховує специфіку українського ринку та міжнародний досвід у цій сфері. У роботі розроблено проект організації обліку, аудиту, контролю, аналізу, оподаткування розрахунків за кредиторською заборгованістю, а також запропоновано заходи щодо оптимізації податкової політики в частині розрахунків за кредиторською заборгованістю.

Практичне значення полягає у впровадженні запропонованих рішень з оптимізації у діяльність підприємства з метою покращення ефективності управлінських рішень на основі аналізу заборгованості підприємства.

Ключові слова: кредиторська заборгованість, зобов'язання, розрахунки з постачальниками та підрядниками, оптимізація податкових розрахунків, обліково-аналітичне забезпечення розрахунків за кредиторською заборгованістю.

SUMMARY

Melnyk D.M. Accounting and analytical support of accounts payable at the enterprise.

The paper explores the accounting and analytical support of accounts payable at enterprises in a market economy. The theoretical foundations of accounting and analysis of accounts payable, its impact on the financial stability of the enterprise, and the features of accounting and control over various types of accounts payable are determined.

A review of the regulatory and legal support for accounting for accounts payable was conducted, the main methods and techniques used for its recognition, assessment and accounting were identified. The principles of organizing accounting at different stages of the life cycle of accounts payable were studied: from origination to repayment. Special attention was paid to the issues of internal control and risk management associated with accounts payable, as well as identifying the causes of the debt and developing recommendations for its optimization. Based on data from enterprise, the procedure for forming tax calculations for transactions with accounts payable was studied and its condition was analyzed.

The paper proposes improving approaches to organizing accounting and analytical support for accounts payable management at an enterprise to increase the efficiency of management decisions and ensure the stability of the financial condition of the enterprise.

The scientific novelty of the research lies in the comprehensive approach to accounting and analytical support of accounts payable, which takes into account the specifics of the Ukrainian market and international experience in this area. The work has developed a project for organizing accounting, audit, control, analysis, and taxation of accounts payable settlements, and also proposed measures to optimize tax policy in terms of accounts payable settlements.

The practical significance lies in the implementation of the proposed optimization solutions in the activities of the enterprise in order to improve the efficiency of management decisions based on the analysis of the enterprise's debt.

Keywords: accounts payable, liabilities, settlements with suppliers and contractors, optimization of tax calculations, accounting and analytical support for accounts payable settlements.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ ЗА ТОВАРИ, РОБОТИ, ПОСЛУГИ	
1.1. Оцінка наукового підґрунтя обліку і оподаткування кредиторської заборгованості	10
1.2. Нормативне забезпечення організації обліку і оподаткування кредиторської заборгованості	16
1.3. Міжнародний облік кредиторської заборгованості	19
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	22
2.2. Організація обліку і оподаткування на підприємстві	28
2.3. Порядок формування податкових розрахунків за операціями з кредиторською заборгованістю	37
2.4. Аналіз стану кредиторської заборгованості	41
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ	
3.1. Пропозиції організації обліку, аудиту, контролю, аналізу, оподаткування розрахунків за кредиторською заборгованістю	46
3.2. Оптимізація податкової політики розрахунків за кредиторською заборгованістю	52
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. У процесі здійснення підприємницької діяльності суб'єкт господарювання вступає у взаємодії з різними організаціями, підприємствами, установами, які здійснюють постачання виробничих запасів, машин та обладнання, транспортних засобів, товарів, виконують роботи та надають послуги, які забезпечують діяльність підприємства. В результаті господарських операцій виникає кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками. Цей вид заборгованості потребує особливого контролю. На підставі облікових даних про заборгованість за розрахунками з постачальниками та підрядниками обчислюються такі важливі фінансові показники як платоспроможність та ліквідність. Ці показники характеризують фінансовий стан кожного окремого підприємства, впливають на рівень їхньої інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, рентабельності діяльності. За станом кредиторської заборгованості можна зрозуміти чи раціонально підприємство використовує грошові кошти і чи зможе воно в майбутньому погашати свої платежі. Причинами виникнення значної кредиторської заборгованості можуть бути зловживання службовими повноваженнями, недбалість працівників, шахрайство.

Тому правильне та своєчасне ведення обліку розрахунків постачальниками та підрядниками, достовірне відображення облікової та аналітичної інформації набуває великого значення.

Значний внесок у дослідження методики та принципів побудови обліку, інформаційного забезпечення кредиторської заборгованості зробили такі вітчизняні вчені, як: Ткаченко Н.М [48], Бутинець Ф.Ф. [6], Лишиленко О.В. [20], Горецька Л.Л. [6], Іванілов О.С. [12], Ковальчук І. В. [14], Власова І.О. [7], Белокоз О. І. [1], Носач Л. Л. [28], Сурніна К. С. [47] та інші. Проте, не дивлячись на значну кількість наукових праць, не достатньо висвітлено

методичні рекомендації щодо облікового супроводу та аналізу кредиторської заборгованості.

Мета і завдання дослідження. Метою написання кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних положень обґрунтування практичних рекомендацій щодо обліково-аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання:

- систематизувати сутність та поглибити теоретичні засади обліково-аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості;
- дослідити міжнародний облік кредиторської заборгованості;
- виявити та дослідити проблеми обліку кредиторської заборгованості;
- розробити практичні рекомендації та шляхи вдосконалення обліку кредиторської заборгованості.

Об'єктом дослідження є процес обліково-аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості на ПП «XXXXXXXX».

Предметом дослідження є теоретичні, прикладні та методичні положення з обліково-аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості на підприємстві.

Наукова новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає в розробці та обґрунтуванні удосконалених підходів до організації обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві. Це включає як теоретичні, так і практичні аспекти, які дозволяють підвищити ефективність управлінських рішень та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства. Основні напрямки наукової новизни:

- розроблено проект організації обліку, аудиту, контролю, аналізу, оподаткування розрахунків за кредиторською заборгованістю;
- запропоновано заходи щодо оптимізації податкової політики в частині розрахунків за кредиторською заборгованістю.

Практичне значення отриманих результатів. Результати випускної кваліфікаційної роботи у частині організації обліку, аудиту, контролю, аналізу,

оподаткування розрахунків за кредиторською заборгованістю та оптимізації податкової політики впроваджено в діяльність ПП «Хххххххх».

Апробація результатів та публікації. Результати дослідження, які містяться у випускній кваліфікаційній роботі пройшли апробацію та отримали схвалення у науково-практичній інтернет конференції «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (30 листопада 2023 р., м. Луцьк).

1. Мельник Д. М. Обліково-аналітичне забезпечення розрахунків з постачальниками і підрядниками. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали наук.-практ. інтерн.-конф. 30 листопада 2023 р. Луцьк: ВНУ, 2023. С. 203-206.

2. Мирослава Кулинич, Ірина Садовська, Катерина Мельник, Дарина Мельник, Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2024, 3(39) с. 42–50 DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-42-50> .

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Випускна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи магістра розміщено на 68 сторінках друкованого тексту, у тому числі 14 таблиць та 2 рисунків та 3 додатків. Список використаних джерел налічує 50 найменувань, яке подано на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ
КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ ЗА ТОВАРИ, РОБОТИ, ПОСЛУГИ

1.1. Оцінка наукового підґрунтя обліку і оподаткування кредиторської заборгованості

Будь-яке підприємство у процесі здійснення виробничо-господарської діяльності взаємодіє з різними суб'єктами економіки. Такими суб'єктами можуть бути постачальники та підрядниками. Ця взаємодія полягає у придбанні в інших підприємств та організацій різноманітного виду товарів, робіт чи послуг. Зрозуміло, що ці операції відображаються у бухгалтерському та податковому обліку підприємства.

Основними контрагентами при купівлі товарів, робіт чи послуг є постачальники та підрядники (рис.1.1.).

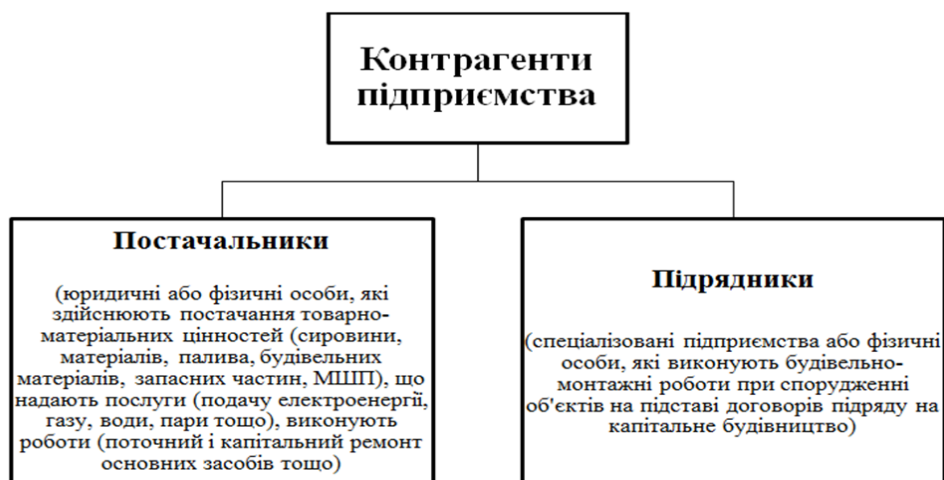

Рис. 1.1. Основні контрагенти підприємства

Постачальники – це юридичні організації, підприємства, установи або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (товарів, сировини, матеріалів, палива, запасних частин, основних засобів, МШП тощо).

Підрядники – це спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво [29].

Разом з термінами постачальник і підрядник тісно пов'язане поняття кредиторська заборгованість. До неї відносять заборгованість за товари, роботи й послуги. Наприклад, борг за постачання продуктів чи товарів, борг за комунальні послуги, електроенергію, опалення, водопостачання тощо.

Кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками виникає внаслідок купівлі матеріальних цінностей, послуг чи робіт з відтермінуванням оплати.

Вона має декілька визначень, які наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення сутності «кредиторська заборгованість»

Категорія	Автор	Зміст
1	2	3
Кредиторська заборгованість	Вікіпедія	Кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк.
Кредиторська заборгованість	Ткаченко Н. М.	Кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі.
Кредиторська заборгованість	Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л.	Кредиторська заборгованість – це форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу
Кредиторська заборгованість	Борисов А.Б.	Кредиторська заборгованість – це грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені.
Кредиторська заборгованість	Іванілов О.С.	Кредиторська заборгованість – це використання коштів, які не належать підприємству (заборгованість по акцептованих та інших розрахункових документах, строк сплати яких не настав; заборгованість за несплаченими у строк рахунками; заборгованість за платежами до бюджету; за виданими векселями; за комерційними кредитами тощо).

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Кредиторська заборгованість	Онищенко В.	Кредиторська заборгованість – це сукупність боргів суб'єкта господарювання (підприємства, установи, фізичної особи-підприємця) перед іншими суб'єктами. Ця назва – “кредиторська” – від слова “Кредо” – значить, вірити. Інші вірять, що підприємство поверне борг.
Кредиторська заборгованість	Нестругіна І.	Кредиторська заборгованість – це заборгованість організації, установи перед іншими фізичними та юридичними особами: за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги; з сум авансів, одержаних від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг); за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників; заборгованість з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату; заборгованість з внутрішньовідомчих розрахунків; інша заборгованість з поточних зобов'язань.
Кредиторська заборгованість	Бабаєва Ю.А.	Кредиторська заборгованість – це заборгованість організації іншим юридичним і фізичним особам, що з'являється в результаті розриву в часі між наданням товарно-матеріальних цінностей, надходженням товарно-матеріальних цінностей, наданням послуг, надходженням попереднього грошового авансу й датою їх фактичної оплати й виконання зобов'язань перед сторонніми особами .
Кредиторська заборгованість	Черкав Д. І.	Кредиторська заборгованість виникає (або погашається) при здійсненні фірмою будь яких операцій, що пов'язані з рухом грошей, ресурсів або прийняттям на себе відповідних зобов'язань
Кредиторська заборгованість	Ковальчук І.В.	Кредиторська заборгованість – це короткострокові зобов'язання підприємств перед постачальниками ресурсів, за розрахунками з бюджетом або перед іншими кредиторами.
Кредиторська заборгованість	Лишиленко О.В.	Кредиторська заборгованість – заборгованість підприємства перед іншими суб'єктами підприємницької діяльності (постачальниками, підрядниками, покупцями) за поставлені від них засоби і предмети праці, виконані роботи або отриману передоплату.

*Складено автором на основі дослідження теми іншими авторами

Дослідження наукових праць авторів щодо тематики дослідження було узагальнено у таблицях (Додаток А)

Організація обліку з постачальниками та підрядниками проводиться відповідно до наказу про облікову політику підприємства, а розрахунки -

відповідно до господарських договорів про постачання продукції, товарів, надання послуг чи виконання робіт.

Синтетичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за отримані ТМЦ, надані послуги, виконані роботи ведеться на активно-пасивному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». За кредитом рахунка 63 відображають заборгованість за товари, роботи, послуги, продукцію, а за дебетом – її погашення або списання, а також заздалегідь видані аванси.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» належить до 6 класу рахунків бухгалтерського обліку під назвою «Поточні зобов'язання». Він є активно-пасивним рахунком, оскільки він може мати два сальдо: дебетове і кредитове. Сальдо за кредитом – це сума кредиторської заборгованості, а за дебетом – дебіторської заборгованості.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» містить три субрахунки:

631 « Розрахунки з вітчизняними постачальниками »;

632 « Розрахунки з іноземними постачальниками »;

633 « Розрахунки з учасниками ПФГ ».

Дані про субрахунки рахунку 63 наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Субрахунки до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Синтетичний рахунок		Субрахунок		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631	“Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	Усі види діяльності
		632	“Розрахунки з іноземними постачальниками”	
		633	« Розрахунки з учасниками ПФГ »	

*Складено автором на основі [13]

На субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками [8].

На субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги [13].

Субрахунок 633 « Розрахунки з учасниками ПФГ » призначений для обліку учасником промислово-фінансової групи розрахунків за одержані від інших учасників промислово-фінансової групи товарно-матеріальні цінності (роботи, послуги) [46].

Рахунок 63 кореспондує по дебету з кредитом рахунків 24, 30, 31, 34, 36, 37, 40, 42, 46, 48, 50, 51, 52, 55, 60, 62, 64, 68, 70, 71, 74 .

Рахунок 63 кореспондує по кредиту з дебетом рахунків 15, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 39, 42, 47, 64, 68, 70, 80, 84, 90, 91, 92, 93, 94 .

Розглянути типову кореспонденцію з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками також у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків підприємства з
постачальниками та підрядниками

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Перераховано покупцем аванс постачальнику			
1.	Перераховано аванс з поточного рахунку	371	311
2.	В тому числі сума податкового кредиту з ПДВ	641	644
3.	Отримано матеріали, напівфабрикати, товари тощо від постачальника	20, 22, 25, 28	631
4.	Сума податкового кредиту з ПДВ	644	631
5.	Зараховано сплачений аванс	631	371
Попереднє отримання покупцем ТМЦ			
1.	Отримано матеріали, напівфабрикати, товари тощо від постачальника (без ПДВ)	20, 22, 25, 28	631
2.	Сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
3.	Перераховано постачальнику за отримані ТМЦ	631	311
Відображення транспортно-заготівельних витрат (без ПДВ)			
1.	Вартість ТЗВ (без ПДВ)	20, 28	631, 685,

			661,65
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631, 685
3.	Оплата ТЗВ	631, 685	311

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4
4.	Отримано від постачальника		
	- основні засоби	152	631
	- інші необоротні матеріальні активи	153	631
	- нематеріальні активи	154	631
	Сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
5.	Нарахована заборгованість за виконані роботи та послуги		
	- по капітальному будівництву	151	631
	- по обслуговуванню і управлінню виробництвом	23, 91	631
	- по управлінню підприємством	92	631
	- по забезпеченню збуту продукції, товарів	93	6331
	Сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
6.	Погашено заборгованість перед постачальниками коштами, виданими підзвітній особі	631	372

* Складено автором на основі [13]

Здійснення бухгалтерських записів на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» відбувається на підставі первинних документів, які фіксують факт виникнення кредиторської заборгованості або її погашення.

Регістрами синтетичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- повна форма журнал-ордер 6;
- скорочена відомість 3.3, журнал-ордер 3;
- спрощена; відомість 3-м, розділ I (або В-7) [30].

Проте, із впровадженням сучасних інформаційних систем бухгалтерського обліку, використання цих форм поступово скорочується. Вони залишаються актуальними для підприємств, які ведуть облік у традиційний спосіб або обмежені в технічних можливостях впровадження автоматизованих систем. У разі впровадження сучасних програмних продуктів, реєстри можуть бути замінені електронними еквівалентами, що спрощують облік і підвищують його ефективність.

У разі придбання товарів у постачальників укладається договір купівлі-продажу.

Основними первинними документами з надходження продукції, товарно-матеріальних цінностей та виникнення кредиторської заборгованості перед постачальниками є:

- рахунок-фактура;
- товарно-транспортна накладна;
- накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей;
- акт про приймання матеріалів;
- накладні залізниці;
- податкові накладні;
- митні декларації.

Виконання робіт та надання послуг оформляється актом виконаних робіт.

Документами, які відображають погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками є:

- платіжні доручення;
- платіжні вимоги-доручення;
- акредитиви;
- розрахункові чеки;
- векселі;
- видаткові касові ордери.

1.2. Нормативне забезпечення організації обліку і оподаткування кредиторської заборгованості

Нормативно-правове регулювання розрахунків з постачальниками та підрядниками здійснюється на основі значної законодавчої бази (Кодекси України. Однак негативним моментом є відсутність відокремленого нормативно-

правового акту, в якому би чітко визначалися правові аспекти регулювання саме розрахунків з постачальниками та підрядниками [55].

Розрахунки підприємства з постачальниками та підрядниками регулюються такими нормативними актами:

- Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [36];
- Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [13];
- Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; [34];
- Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»; [38];
- Наказом Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку [37] та інші.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» запроваджує єдині правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що є обов'язковими для всіх підприємств та організацій.

Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій спрямована на забезпечення відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних рахунках і субрахунках бухгалтерського обліку.

В Інструкції наведена характеристика і призначення синтетичних рахунків і субрахунків, типова схема реєстрації та групування інформації про господарські операції.

Інструкцією із застосування плану рахунків для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками передбачено 6 клас рахунків під назвою «Поточні зобов'язання».

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності.

Це Національне положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, установлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Це Національне положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності [38].

Відповідно до П(С)БО 11 поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги належить до поточних зобов'язань. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

У п. 5 НП(С)БО 11 прописано такі умови визнання кредиторського зобов'язання в обліку:

- достовірність оцінки;
- ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення.

Якщо на дату балансу раніше визнане кредиторське зобов'язання не підлягає погашенню, його суму включають до складу доходів звітного періоду [4].

Записи здійснені на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відповідно до законодавства узагальнюються у відповідних регістрах бухгалтерського обліку.

В Наказі №356 «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку» затверджені методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку [37].

Облікові регістри (книги, відомості, журнали) призначені для хронологічного, систематичного або комбінованого накопичення, групування та узагальнення інформації про господарські операції, яка міститься у первинних документах.

Облікові реєстри складаються щомісяця та підписуються виконавцями та головним бухгалтером або особою, яка веде бухгалтерський облік на підприємстві.

Господарські операції відображаються в облікових реєстрах під час надходження первинних документів або підсумками за місяць, в залежності від характеру і змісту операцій.

Інформація до облікових реєстрів переноситься після перевірки первинних документів за формою та змістом.

1.3. Міжнародний облік кредиторської заборгованості

Міжнародний бухгалтерський облік кредиторської заборгованості регулюється Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Однак, як і в українському законодавстві, у МСФЗ також немає окремого стандарту, який би регулював облік цієї заборгованості. Отож, облік кредиторської заборгованості регулюють наступні МСБО:

- МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» -регулює визначення, класифікацію, порядок відображення в обліку кредиторської заборгованості. [26];

- МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [25];

- МСБО 32 « Фінансові інструменти: подання» - відображають інформацію у фінансовій звітності про кредиторську заборгованість. [24];

Згідно з МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості» окремі види зобов'язань можуть оцінюватись із застосуванням попередніх оцінок. У МСБО для визначення балансової вартості використовують такі види оцінок як: історична собівартість, поточна собівартість, вартість розрахунку (платежу), теперішня вартість, справедлива вартість [2].

При списанні заборгованості з балансу за МСБО визначається момент списання заборгованості: коли воно погашене, анульоване чи термін його дії минув.

Закордоном для обліку розрахунків з постачальниками за придбані товарно-матеріальні цінності та послуги використовується рахунок, що має назву «Рахунки до сплати». Він є пасивним балансовим рахунком.

В ході здійснення операцій з постачальниками та підрядниками, рахунок кореспондує з рахунками ТМЦ (на суму придбаних товарно-матеріальних цінностей при постійній системі обліку запасів) або рахунками витрат (на суму придбаних товарно-матеріальних цінностей при періодичній системі обліку запасів, або ж на суму отриманих послуг).

Тобто кореспонденції матимуть наступний вигляд:

- система періодичного обліку запасів

Дт «Витрати на придбання запасів» Кт «Рахунки до сплати».

- система постійного обліку запасів

Дт «Запаси» , «Товари» або «Матеріали» Кт «Рахунки до сплати».

При здійсненні оплати постачальникам виникають проблеми обліку кредиторської заборгованості за рахунками, бо оплата може бути повною або частковою. Погашення заборгованості відображається наступною кореспонденцією:

Дт «Рахунки до сплати» Кт «Грошові кошти».

Повернення придбаних запасів постачальнику або надання комерційних знижок відображається на рахунку «Повернення запасів та знижки». Він є регулюючим, контрактивним до рахунків

- «Витрати на придбання запасів» (при періодичній системі обліку запасів)

- «Запаси» (при постійній системі обліку запасів).

На суму повернених товарів або отриманих знижок зменшується заборгованість перед постачальником. У США отримані знижки зменшують вартість придбаних товарів і відображаються кореспонденцією:

Дт «Повернення товарів та знижки» Кт «Витрати на придбання запасів».

У європейських країнах на рахунку «Витрати на придбання запасів» («Запаси») відображається вартість придбаних запасів за мінусом отриманих торговельних чи комерційних знижок. Грошові знижки відносяться на фінансові доходи покупця.

Кореспонденції, які відобразатимуть знижки, матимуть наступний вигляд:

Дт «Товари», «Запаси», «Матеріали» - на суму без вирахування знижки.

Кт «Рахунки до сплати» - на суму за вирахуванням знижки.

Кт «Фінансові доходи» - на суму знижки.

Розрахунки з постачальниками можуть проводитись шляхом вексельного обігу. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками із застосуванням векселів здійснюється на рахунку «Векселі до сплати», який є пасивним балансовим рахунком. По дебету цього рахунка відображають погашення заборгованості за векселем, а по кредиту - відображається номінальна вартість виданих векселів.

Кореспонденції обліку розрахунків з постачальниками векселями:

1. Дт «Рахунки до сплати» Кт «Векселі видані» - видано простий вексель (номінальна вартість векселя).
2. Оплата векселя та відсотків.

Дт «Векселі видані» - на суму виданого векселя.

Дт «Фінансові витрати / Витрати на сплату відсотків» - на суму відсотків за векселем.

Кт «Грошові кошти» - на суму заборгованості за векселем та відсотками.

Облік короткострокових та довгострокових векселів до сплати ведеться однаково. Нараховані витрати, або нараховані зобов'язання, відображаються в обліку відповідно до принципу нарахування. Тому, якщо дата видачі та дата погашення векселя припадають на різні звітні періоди, то пропорційну суму відсотків по векселях до сплати необхідно відобразити в обліку в кінці звітного періоду коригуючими записами [10].

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження є приватне підприємство «Хххххххх». ПП «Хххххххх» — стабільно працююче підприємство, яке розвивається і має гарні позиції на ринку. Якість продукції і зважена цінова політика, вигідне розташування і відмінні можливості подальшого зростання виробництва роблять його привабливим для співробітництва та інвестицій. Діяльність підприємства регулюється Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність» та іншим чинним законодавством.

Приватне підприємство «Хххххххх», скорочене найменування підприємства - ПП «Хххххххх» знаходиться за юридичною адресою: 43021, Україна, Волинська область, місто Луцьк, вулиця Словацького, 30. Метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом здійснення господарської діяльності у сфері торгівлі, надання послуг на умовах договору, створення додаткових робочих місць та задоволення суспільних потреб у споживчих товарах та послугах.

Організаційно-правовою формою є приватне підприємство, що засноване на недержавній, тобто приватній формі власності.

Основним видом економічної діяльності підприємства є неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (КВЕД-2010: Клас 46.39). Також воно здійснює інші види діяльності, а саме:

- оптова торгівля фруктами й овочами (КВЕД-2010: Клас 46.31);
- оптова торгівля одягом і взуттям (КВЕД-2010: Клас 46.42);
- неспеціалізована оптова торгівля (КВЕД-2010: Клас 46.90).

Відповідно до Статуту (Додаток Б) підприємство здійснює свою діяльність шляхом проведення будь-яких операцій не заборонених чинним законодавством України, а саме:

- здійснення господарських операцій у торгівлі;
- набувати у власність (в тому числі шляхом приватизації) та відчужувати земельні ділянки, інші об'єкти нерухомості (будівлі, приміщення), транспортні засоби, обладнання та інше майно;
- орендувати та передавати в оренду земельні ділянки, інші об'єкти нерухомості (будівлі та приміщення), транспортні засоби, обладнання та інше майно;
- продажу, обміну, здачі в оренду, позики юридичним або фізичним особам належних їм фондів, сировини, готової продукції, фінансових ресурсів та майна на умовах, згідно з домовленістю сторін;
- поставки продукції, виконання робіт, надання послуг, в тому числі у кредит, надання фінансової або іншої допомоги згідно з домовленістю сторін;
- участі у діяльності інших юридичних осіб;
- ведення у встановленому порядку зовнішньоекономічної діяльності.

Основними видами товарів, які підприємство реалізує на ринку є овочі та фрукти. Серед овочів та фруктів, які постачає ПП «Хххххххх» можна виділити: буряк столовий; салат Лоло Біондо; капуста білокачанна; капуста пекінська; капуста цвітна; перець білозірка; квасоля; кріп; помідори чері; томати; огірки тепличні; картопля; морква; петрушка; часник; цибуля зелена; цибуля ріпчаста; редис; кабачок; спаржа; авокадо; баклажани; гриби печериці; яблука; банани; ківі; апельсини; полуниця; грейпфрут; помело.

Постійними постачальниками товарів ПП «Хххххххх» є ТОВ «Садова сила», ТОВ «Вина та соки України» ФОП «Аноцька Інна Ігорівна», ТОВ «Влад Трейд», ФОП «Міщаненко Олег Петрович», ФОП «Карпович І. Л.», , ТОВ «Фалернум», ПСП «ХЛІБНА НИВА».

Вже сьогодні підприємство має чималий досвід співпраці з своїми покупцями:

- 1) гіпермаркет «Там-Там»;
- 2) ПП Торговий дім «Салют»;
- 3) ТзОВ Торговий дім «Аванта»;
- 4) ТОВ «Епіцентр К»;
- 5) мережа магазинів «Сім-23» (ТОВ «Клевер Сторс»);
- 6) ТОВ «Континіум-Трейд»;
- 7) ТОВ «Волинська бізнес мережа»;
- 8) ТОВ «Голіман плюс»;
- 9) ФОП «Волошин А.М.».

За чотири роки свого функціонування ПП «Хххххххх» отримало досить гарну репутацію і відгуки від своїх покупців. Однак, незважаючи на це, на сьогодні має значну конкуренцію. До головних конкурентів можна віднести ТзОВ «Волиньфрукт», яке вже функціонує в торгівлі 19 років; ПП «Гарант Луцьк Плюс» (функціонує 15 років); ТОВ «Туріль». ПП «Хххххххх» намагається подолати свою конкуренцію шляхом постачання продукції найкращої якості за досить доступними цінами.

Засновником підприємства вважається фізична особа-громадянин України Бернак Оксана Василівна. Датою заснування вважається 19 листопада 2018 року.

ПП «Хххххххх» перебуває на загальній системі оподаткування, тобто є платником податку на прибуток. Воно було взяте на облік у Головному управлінні ДПС у Волинській області та в Головному управлінні регіональної статистики 20 листопада 2018 року.

Розмір статутного фонду становить 100000,00 грн.

Підприємство немає власних основних засобів. Воно орендує приміщення офісу, комп'ютерну техніку та автомобілі.

Тип організаційної структури підприємства – лінійна.

Усе підприємство підпорядковується директору, який несе відповідальність щодо його діяльності. За ведення бухгалтерського обліку несе відповідальність засновник підприємства, яка здійснює ведення обліку на добровільних засадах.

Середня кількість працівників на підприємстві становить 2 особи.

Загальна характеристика ПП «Хххххххх» наведена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ПП «Хххххххх»

Структура інформаційних даних про підприємство зі статуту та власних досліджень	
1	2
Повне найменування:	Приватне підприємство «Хххххххх»
Ідентифікаційний код:	426354603180, ЄДРОУ 42635466
Юридична адреса:	43021, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Словацького 30
Фактична адреса:	43021, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Словацького 30
Телефон:	0966433951
Електронна пошта:	del_smud@ukr.net
Сайт:	Відсутній
Форма власності:	Недержавна
Державна реєстрація:	Дата державної реєстрації: 20.11.2018. Реєстраційний номер в ЄДР 1001981070002011508
Основні види діяльності:	Основний: 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами. Інші: 46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами. 46.42 Оптова торгівля одягом і взуттям. 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля.
Зовнішньоекономічна діяльність:	Нема
Наявність структурних підрозділів, філій (із зазначенням їх фактичних адрес):	Нема
Кількість працівників:	2
Керівник (ПІБ, посада):	Директор Бенько Юрій Анатолійович
Головний бухгалтер (ПІБ):	Посада відсутня
Інформація про систему бухгалтерського обліку	
Форма ведення бухгалтерського обліку. Ступінь його автоматизації	1с підприємство 8.3
Кількість працівників з питань бухгалтерського обліку:	Веденням БО займається засновник підприємства на добровільних засадах.
Концептуальна основа фінансової звітності	Облік ведеться за НП(С)БО
Система оподаткування (податки та збори):	Загальна система, податок на прибуток.
Фінансова звітність:	Фінансова звітність мікропідприємства (1-мс, 2-мс)
Наявність підрозділу (служби) внутрішнього аудиту, його структура, чисельність працівників:	Відсутній
Інша інформація	
Перевірки і дати їх проведення за останні 3 роки:	Не було
Наявність одержаних кредитів:	Відсутні
Наявність відкритих депозитів:	Відсутні
Наявність фінансових вкладень:	Відсутні
Частка іноземних інвесторів у статутному капіталі:	Відсутня

Приватне підприємство «Хххххххх» має самостійний баланс, розрахунковий рахунок в банку, круглу печатку зі своїм найменуванням.

Підприємство самостійно визначає фонд оплати праці, в порядку та розмірах, встановлених чинним законодавством. Мінімальний розмір оплати праці найманих працівників не може бути меншим прожиткового мінімуму, який встановлюється законодавчими актами.

У своїй роботі підприємство керується такими законодавчими актами: Конституцією України, Податковим Кодексом України, Законами України та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, розпорядженнями Кабінету Міністрів України, розпорядженнями, іншими нормативними актами профільних міністерств та відомств, Статутом підприємства. Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку. На підприємстві дозволено відповідно до Облікової політики підприємства затверджувати додаткову систему субрахунків та реєстрів аналітичного обліку.

На основі фінансової звітності (Додаток В, Додаток Г) підприємства наведено динаміку основних показників фінансово-економічної діяльності приватного підприємства «Хххххххх» за 2020-2022 рр. (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка основних показників діяльності ПП «Хххххххх» за 2020-2022 рр.

№	Показник	2020	2021	2022	Відхилення, тис. грн.	
					2022/2021	2021/2020
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12648,2	14783,4	18616,7	+ 3833,3	+ 2135,2
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	11252,0	12699,1	15914,6	+ 3215,5	+ 1447,1
3	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	377,7	438,6	517,8	+ 79,2	+ 60,9
4	Вартість основних засобів, тис. грн.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Запаси, тис. грн.	176,2	548,4	696,1	+ 147,7	+ 372,2
6	Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	29,5	40,6	63,6	+ 23,0	+ 11,1
7	Капітал, тис. грн.	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0
8	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	1165,6	2634,9	2254,5	- 380,4	+ 1469,3
9	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	3	2	2	0	- 1
10	Середньомісячна заробітна плата, грн.	4568,26	8781,22	7644,17	- 1137,05 (грн)	+ 4212,96 (грн)

Середньомісячну заробітну плати обчислюватимемо за формулою 2.1:

$$\text{ЗП сер. Міс.} = \text{ФОП (річний)} / \text{середньооблікову к-сть працівників} / 12$$

(2.1)

Фонд оплати праці у 2020 році становив 164457,19 грн. Отож, середньомісячна заробітна плата у 2020 році становитиме:

$$\text{ЗП сер. міс. (2020)} = 164457,19 / 3 / 12 = 4568,26 \text{ (грн).}$$

Фонд оплати праці у 2021 році становив 210749,28 грн. Отож, середньомісячна заробітна плата у 2021 році становитиме:

$$\text{ЗП сер. міс. (2021)} = 210749,28 / 2 / 12 = 8781,22 \text{ (грн).}$$

Фонд оплати праці у 2022 році становив 183460,00 грн. Отож, середньомісячна заробітна плата у 2022 році становитиме:

$$\text{ЗП сер. міс. (2022)} = 183460,00 / 2 / 12 = 7644,17 \text{ (грн).}$$

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2022 році зріс у порівнянні з 2021 роком на 38,33,3 тис. грн. Це ж і стосується собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) – зросла на 3215,5 тис. грн. у 2022 році порівняно з 2021.

У підприємства у досліджуваному періоді (2020-2022 рр.) присутній прибуток, який з кожним роком зростає. У 2022 році він зріс на 60,9 тис. грн. у порівнянні з 2021 роком.

Протягом 2020-2022 років у підприємства не було в наявності основних засобів.

Вартість запасів у 2022 році зросла на 147,7 тис. грн. в порівнянні з минулим роком, а сума грошових коштів та їх еквівалентів – зросла на 23,0 тис. грн.

Кредиторська заборгованість зменшилась на 380,4 тис. грн у 2022 році в порівнянні з 2021 роком.

Капітал протягом аналізованого періоду залишався без змін.

Середньооблікова чисельність працівників змінилася у 2021 році в порівнянні з 2020 роком – зменшилась на 1 особу. А у 2022 році залишалась така ж, як у 2021.

У 2021 році середньомісячна зарплата зросла на 4212,96 грн. Це пов'язано з тим, що в цьому році була плинність кадрів, а в розрахунок береться середньооблікова чисельність працівників. А у 2022 році зменшилась на 1137,05 грн в порівнянні з 2021 роком.

Отже, проаналізувавши показники ефективності фінансово-господарської діяльності ПП «Хххххххх» за 2020-2022 рр., можна дійти висновку що підприємство знаходиться не в найкращому становищі. Хоча обсяги прибутку з кожним роком зростають, що зумовлено збільшенням об'ємів реалізації товарів, та значення коефіцієнтів оборотності відрізняються від норми. Підприємство має недостатній обсяг обігових коштів та залежить від зовнішніх кредиторів. Також в ході проведення аналізу було виявлено, що в підприємства не має власних основних засобів та воно не займається виготовленням готової продукції.

2.2. Організація обліку і оподаткування на підприємстві

Веденням обліку у приватному підприємстві «Хххххххх» займається засновник підприємства Бернак Оксана Василівна на добровільних засадах. Вона має закінчену вищу освіту у сфері бухгалтерського обліку, є постійним слухачем бухгалтерських вебінарів та курсів, проходить курси підвищення кваліфікації.

Вона не знаходиться в штаті працівників підприємства, а отже, для неї не прописана посадова інструкція. На підприємстві немає посади бухгалтера,. Тому їй доводиться брати його обов'язки під свій контроль.

Тип організаційної структури на приватному підприємстві «Хххххххх» – лінійна, тобто всі працівники підпорядковуються директору Бенько Юрію Анатолійовичу.

У таблиці 2.3 представлено план-графік документообігу у ПП «Хххххххх», якій містить перелік основних облікових та звітних робіт, які виконуються в бухгалтерії підприємства. Відповідно до цього графіка, кожен вид роботи має

чітко визначену періодичність і виконавця, що дозволяє організувати ефективне управління документообігом на підприємстві.

Таблиця 2.3

Структурний графік облікових та звітних робіт у бухгалтерії в ПП

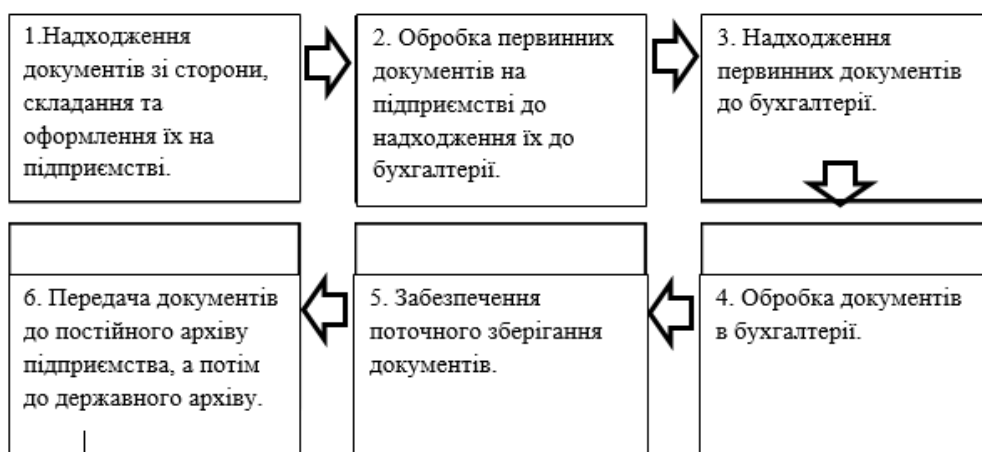
«Хххххххх»

№	Вид робіт	Термін виконання	Виконавець
1	Складання звітів	Щомісяця та щокварталу	Засновник
2	Виписка видаткових та приймання прибуткових документів (накладних та ттн)	Щоденно	Засновник
3	Складання вхідних та вихідних платіжних доручень	Щоденно	Засновник
4	Складання прибуткових та видаткових касових ордерів, касової книги	Щоденно	Засновник
5	Складання розрахунково-платіжної відомості	Щомісяця	Засновник
6	Визначення фінансових результатів	Щокварталу	Засновник
7	Реєстрація податкових накладних	Щоденно	Засновник
8	Одержання наказів про прийняття на роботу, переміщення працівників, надання відпусток	До наступного дня після видачі наказу	Засновник
9	Приймання листків непрацездатності	Перше число місяця	Засновник
10	Списання палива	Щоденно	Засновник

Усі вхідні чи вихідні документи на підприємстві повинні бути оформлені у відповідному вигляді з дотриманням норм чинного законодавства. Якщо виявлено помилки у вхідних документах, тобто у тих, які надходять від контрагентів ПП «Хххххххх», то підприємство надсилає письмове повідомлення про це.

Документація – це суцільне та безперервне відображення господарських операцій за допомогою бухгалтерських документів. Кожній господарській операції повинен відповідати документ, який складений відповідно до вимог.

Етапи документообігу ПП «Хххххххх» наведено на рисунку

Рис. 2.1. Графік документообігу ПП «Хххххххх»

У первинних документах, складених на підприємстві, повинні бути зазначені обов'язкові реквізити: назва документа, код форми, дата та місце складання, зміст господарської операції та її вимірники, посади, прізвище та підписи посадових осіб, які відповідальні за здійснення господарської операції та правильність її оформлення. Засновниця підприємства є відповідальною за своєчасну обробку документів, своєчасним одержанням інформації щодо потреб управління та надання інформації зовнішнім користувачам.

Подання податкової звітності на приватному підприємстві «Хххххххх» регулюється Податковим кодексом України. Приватне підприємство «Хххххххх» сплачує податки та подає податкову звітність до ДПСУ у Волинській області. До сьогоднішнього дня, штрафних санкцій до підприємства не застосовувалося.

Фінансова звітність ПП «Хххххххх» складається з таких форм:

- Баланс,
- Звіт про фінансові результати.

Підприємство подає фінансову звітність мікропідприємства. Що стосується статистичної звітності, то вона складається з:

- Фінансова звітність мікропідприємства,
- Звіт про оптовий товарообіг.

Дані форми підприємство подає до Головного управління статистики у Волинській області.

У таблиці 2.4 наведено податковий календар ПП «Хххххххх» за 2024 рік, що містить строки подання основних податкових та фінансових звітів. Цей календар дозволяє чітко організувати процес подачі звітності, відповідно до вимог законодавства, і визначити терміни подання об'єднаної звітності з ЄСВ, ПДФО, ПДВ, звітів про товарообіг, а також фінансових звітів за кожен квартал та місяць. Згідно з календарем, ПП «Хххххххх» має чітко визначені строки для подачі звітності за кожен квартал та місяць. Особлива увага приділяється строкам подання річних звітів, таких як баланс та звіт про фінансові результати, а також

податкової декларації з податку на прибуток. Дотримання зазначених термінів забезпечує своєчасне виконання податкових зобов'язань підприємства.

Таблиця 2.4

Податковий календар ПП «Хххххххх» за 2024 рік

	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.
Об'єднана звітність з ЄСВ, ПДФО та ВЗ	За 4 кв. 2023 р. до 09.02.2023 р.	За 1 кв. 2024 р. до 10.05.2023 р.	За 2 кв. 2024р. до 09.08.2023 р.	За 3 кв. 2024 р. до 09.11.2024 р.
Звіт про оптовий товарообіг (квартальна)	За 4 кв. 2023 р. до 25.01.2024 р.	За 1 кв. 2024 р. до 25.04.2024 р.	За 2 кв. 2024 р. до 25.07.2024 р.	За 3 кв. 2024 р. до 25.10.2024 р.
Звіт про оптовий товарообіг (місячна)	Подається і подавалась до контролюючих органів щомісяця на протязі 20 днів після закінчення звітного місяця.			
Податкова декларація з ПДВ	Подається і подавалась до контролюючих органів щомісяця на протязі 20 днів після закінчення звітного місяця.			
Баланс та Звіт про фінансові результати	За 2023 р. до 09.02.2024 р.	За 1 кв. 2024 р. до 10.05.2024 р.	За 2 кв. 2024 р. до 09.08.2024 р.	За 3 кв. 2024 р. до 09.11.2024 р.
Податкова декларація з податку на прибуток	За 2023 р. до 01.03.2024 р.	-	-	-

Аналіз організації бух. обліку у ПП «Хххххххх» на ведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз організації бухгалтерського обліку у ПП «Хххххххх»

№	Характеристика	ПП «Хххххххх»
1	Логіка побудови	Адаптивна раціональність
2	Спосіб управління	Самоорганізація з елементами регулювання
3	Критерії ефективності	Саморозвиток учасників угоди і персоналу
4	Тип структуризації	Лінійна
5	Взаємодія працівників	Узгодженість дій рівноправних учасників
6	Забезпечення якості інформаційного продукту (в т. ч. облікового)	Зацікавленість працівників у кінцевому результаті, кваліфікація працівників.

Вся інформація, яка вказана в первинних документах підлягає узагальненню та систематизації на рахунках бухгалтерського обліку , а також в регістрах синтетичного та аналітичного обліку.

Приватне підприємство «Хххххххх» своєчасно та достовірно подає фінансову, статистичну, податкову звітність. На підприємстві присутній графік складання та подання звітності до контролюючих органів, що забезпечує вчасне подання звітності до контролюючих органів та уникнути штрафних санкцій та відповідальності.

Здійснено оцінку облікової політики на приватному підприємстві «Хххххххх» на основі положення Наказу «Про облікову політику» у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка облікової політики ПП «Хххххххх» на основі положення
Наказу «Про облікову політику»

Елемент, що перевіряється	Належне застосування, відповідність концептуальній основі та прийнятій обліковій політиці (так «+», ні «-»)	Примітки
1	2	3
1. Наявність наказу про облікову політику	+	Наказ № 2 від 20.11.2018 р.
2. Застосований метод оцінки вибуття запасів		
2.2. середньозваженої собівартості		
2.3. собівартості перших за часом надходження (ФІФО)	+	Наказ про облікову політику п.п.5.5
3. Визначення одиниці запасів		
3.1. найменування	+	Наказ про облікову політику п.п.5.4
4. Метод визначення суми резерву сумнівних боргів		
4.1. за класифікацією дебіторської заборгованості	+	Наказ про облікову політику п.п.6.2
5. Метод амортизації основних засобів		
5.1. прямолінійний	+	Наказ про облікову політику п.п.4.4
6. Вартісна межа проміж ОЗ та МНМА	+	Наказ про облікову політику п.п.4.1
7. Метод нарахування амортизації МНМА		
7.4. 100 %		Наказ про облікову політику п.п.4.5

8. Метод амортизації та строк корисного використання НМА		
8.1. прямолінійний	+	Наказ про облікову політику п.п.4.7

Продовження таблиці 2.6

1	2	3
9. Метод оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг		
9.1. вивчення виконаних робіт	+	Наказ про облікову політику п.п.7.1
10. Визначена межа суттєвості	+	Наказ про облікову політику п.п.2.14
11. Наявність та порядок формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів (навести)	-	
12. Наявність змін облікової політики у періоді, який перевіряється, та правильність їх відображення у звітності	-	
Висновок: облікова політика в цілому відповідає вимогам МСФЗ/П(С)БО та діючого законодавства.		

Згідно з Наказом про облікову політику ПП «Хххххххх» відповідальним за ведення бухгалтерського обліку є бухгалтер. На підприємстві його обов'язки виконує засновниця Бернак Оксана Василівна. Ведення обліку автоматизоване, використовується програмний продукт 1С: Бухгалтерія 8.3 (управління торговим підприємством).

Тип організаційної структури – лінійна, тобто всі працівники підпорядковуються директору Бенько Юрію Анатолійовичу.

Працівники підприємства працюють сумлінно, оперативно та точно, виконують усі обов'язки, які вказані у їх посадових інструкціях. Посадові інструкції прописані для всіх працівників підприємства. Для прикладу розглянемо посадову інструкцію бухгалтера, обов'язки якого виконує засновниця підприємства.

В ході здійснення перевірки відхилень у діяльності приватного підприємства «Хххххххх» з Наказом про облікову політику не виявлено. Система

бухгалтерського обліку функціонує нормально, з дотриманням вимог чинного законодавства. Істотних відхилень виявлено не було.

Облікова політика приватного підприємства «Хххххххх» в частині операцій за кредиторською заборгованістю відповідає вимогам законодавства України та міжнародним стандартам, які регулюють відносин між кредиторами та боржниками.

Можна виділити наступні завдання організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості на підприємстві:

- здійснення реєстрації господарських операцій у документах, облікових регістрах своєчасно та в повному обсязі, правдиве розкриття у фінансовій звітності;

- забезпечити ведення обліку кредиторської заборгованості кваліфікованими працівниками та з використанням автоматизованих бухгалтерських програм;

- встановити порядок синтетичного та аналітичного обліку;

- здійснення регулярної перевірки стану розрахунків за кредиторською заборгованістю та здійснення її розподілу за термінами погашення;

- складання графіків платежів;

- впровадження у дію новітніх методів, способів та прийомів збору та обробки інформації за операціями з кредиторською заборгованістю; здійснення оптимізації, планування та контролю за розрахунками;

- зменшення ризиків та забезпечення своєчасної оплати кредиторської заборгованості, а також забезпечення стійкого фінансового становища.

Організація обліку з постачальниками та підрядниками на приватному підприємстві «Хххххххх» проводиться відповідно до наказу про облікову політику підприємства, а розрахунки – відповідно до господарських договорів постачання товарів. Тобто, терміни погашення кредиторської заборгованості наведені безпосередньо у договорах або додатках до них, що забезпечує чіткість і прозорість процесу виконання зобов'язань перед контрагентами. Залежно від умов

договору, строки розрахунків можуть відрізнятися, що дозволяє підприємству планувати рух грошових коштів та своєчасно виконувати зобов'язання.

Веденням обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками займається засновниця підприємства Бернак Оксана Василівна, її обов'язки наведено у посадовій інструкції, зміст якої можна переглянути у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Основні посадові обов'язки бухгалтера ПП «Хххххххх»

№	Обов'язки
1	Веде облік необоротних активів, запасів, коштів, розрахунків та інших активів, власного капіталу та зобов'язань, доходів та витрат за прийнятою на підприємстві формою бухгалтерського обліку з додержанням чинного законодавства та вимог обліку.
2	Здійснює повне та достовірне відображення інформації на рахунках бухгалтерського обліку.
3	Здійснює перекази коштів з банківського рахунку.
4	Бере участь у проведенні інвентаризації активів і зобов'язань, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат під нестачі, крадіжки й псування активів підприємства.
5	Готує дані для включення їх до фінансової звітності.
6	Постійно знайомиться та вивчає нові нормативно-методичні та довідкові документи з питань організації та ведення бухгалтерського обліку.
7	Розносить вхідну та вихідну документацію у програму 1С: Бухгалтерія.
8	Здійснює формування та подання фінансової, статистичної та податкової звітності.
9	Веде таблиць обліку робочого часу, нараховує заробітну плату, лікарняні, відпускні, розрахункові, веде кадровий облік працівників.
10	Самостійно складає всі первинні документи.
11	Веде облік необоротних активів, вводить їх в експлуатацію, нараховує амортизацію та у разі потреби ліквідацію.
12	Вживає заходів щодо запобігання нестач, незаконного використання коштів і ТМЦ, порушення законодавства.
13	Здійснює контроль за ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Здійснює економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.
14	Бере участь в удосконаленні системи бухгалтерського обліку на підприємстві.
15	Не допускає поширення конфіденційної інформації та стежить за зберіганням документів на підприємстві.
16	Виконує інші доручення керівника.

* Сформовано на основі посадової інструкції бухгалтера

Згідно з посадовою інструкцією, засновниця має наступні обов'язки у частині обліку операцій з постачальниками та підрядниками:

- здійснює документальне оформлення операцій з постачальниками та підрядниками первинними документами;

2. забезпечує ведення синтетичного та аналітичного обліку операцій з постачальниками та підрядниками;
3. відображає операції на рахунках бухгалтерського обліку у програмі «1С:Бухгалтерія», створює первинні документи в цій програмі;
4. здійснює класифікацію кредиторської заборгованості за термінами погашення, проводить контроль за своєчасним здійсненням розрахунків та у разі необхідності виставляє претензії та нараховує штрафні санкції;
5. складає управлінську, податкову, фінансову та статистичну свідність за операціями з постачальниками та підрядниками;
6. здійснює пошук заходів з оптимізації розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Для ведення обліку розрахунків за кредиторською заборгованістю на приватному підприємстві «Хххххххх» використовуються пасивні рахунки 6 класу Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, а саме рахунки: 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», зокрема на субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та 68 «Розрахунки за іншими операціями», зокрема субрахунок 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». По Кт 63 рахунка відображають суму заборгованості перед постачальниками за отримані овочі та фрукти, а по Дт 63 – оплату цієї заборгованості або її списання. По Кт 68 рахунка відображають суму заборгованості перед неосновними постачальниками підприємства, а по Дт 68 – оплату цієї заборгованості або її списання.

На підприємстві здійснюється автоматизоване ведення бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості шляхом використання програми «1С: Підприємство» версія 8.3. Підприємство використовує конфігурацію 1С "Управління торговим підприємством».

Основним документом, який регулює взаємовідносини з постачальниками є договір постачання. Підприємство має укладені договори з усіма своїми постачальниками. В договорі наводиться спільна інформація, що регулює процес

постачання: умови передачі товару, відповідальність, права та обов'язки, порядок вирішення суперечок, форс-мажорів між сторонами договору.

Основним первинним документом з надходження товарів на підприємство є товарно-транспортна накладна. В ній вказується покупець (ПП «Ххххххх»), продавець (постачальник), пункт навантаження і розвантаження, автомобіль, яким буде здійснене перевезення. І головне – найменування, кількість та ціна товарів.

Документом, який відображає рух товарів на підприємстві є видаткова накладна.

Погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками оформляється платіжним дорученням, відповідно до якого АТ «Кредобанк» за дорученням ПП «Ххххххх» здійснює переказ визначеної суми коштів з рахунку ПП «Ххххххх» на рахунок отримувача коштів, тобто постачальника.

Стан розрахунків з постачальниками та підрядниками на кінець року можна побачити в оборотній відомості по рахунку 63. Аналітичний облік ведеться окремо у розрізі кожного постачальника. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками узагальнюється за допомогою бухгалтерських програмних систем, що забезпечують ефективне та оперативне ведення обліку всіх операцій. У процесі автоматизації використовуються спеціалізовані модулі для обліку розрахунків, що дозволяють автоматично фіксувати всі операції, пов'язані з отриманням товарів, виконанням робіт або наданням послуг. Всі дані інтегруються в єдину систему, що дозволяє швидко генерувати звіти, аналізувати стан розрахунків та забезпечує точність обліку.

2.3. Порядок формування податкових розрахунків за операціями з кредиторською заборгованістю

Приватне підприємство «Ххххххх» знаходиться на загальній системі оподаткування. Особливістю цієї системи оподаткування є те, що нарахування та

сплата податків відбувається від прибутку, тоді, як на спрощеній системі оподаткування - від отриманого сукупного доходу.

Прибуток розраховується як різниця між чистим доходом підприємства та витратами.

Підприємство відноситься до категорії мікропідприємств, а отже подає Фінансову звітність мікропідприємства, що включає Баланс та Звіт про фінансові результати.

Також підприємство є платником податку на додану вартість з 1 січня 2019 року.

На підприємстві застосовується основна ставка податку на додану вартість – 20%.

Об'єктом оподаткування податком на додану вартість на приватному підприємстві «Хххххххх» є операції з постачання товарів на митній території України. Оскільки підприємство займається торгівлею, то у його діяльності присутніми є як купівля, так і продаж товарів. При купівлі товарів на підприємстві виникає явище податкового кредиту. Овочі, фрукти (товар), канцелярію, необоротні активи, у деяких випадках – послуги, підприємство закупає у вітчизняних постачальників, як наслідок, згідно з Податковим кодексом України, такі операції оподатковуються за основною ставкою. Майже усі операції оподатковуються за ставкою 20%, виключенням були операції з надходження палива на підприємство у період військового стану, коли було прийнято закон про застосування ставки 7% для операцій з ПММ. Пальне підприємство отримувало і отримує від ПП «Спека». Однак, не всі постачальники ПП «Хххххххх» є платниками ПДВ (наприклад, ФОП «Аноцька Інна Ігорівна»), отож податкового кредиту підприємство не отримує і кінцева сума до сплати ПДВ буде більшою. Продаж товару підприємство також здійснює вітчизняним покупцям, які оподатковуються за ставкою 20%. Всі покупці є юридичними особами – платниками податку на додану вартість (ТОВ «Континіум-Трейд», ТзОВ «Арго-Р», ТзОВ «Клевер Сторс», ПП «ТД «Салют», ТзОВ «Епіцентр К», ТзОВ «Толіман плюс», ТзОВ «Волинська бізнес мережа» та ФОП «Волошин

А.М.». Податкове зобов'язання виникає не залежно від того, чи є покупець платником ПДВ.

При реалізації товарів покупцям поряд з видатковою накладною також створюється і податкова накладна. Їх реєстрація в ЄРПН проводиться двічі на місяць. З 1-15 календарні дні місяця – включно до 5 календарного дня місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені; з 16 – по кінець місяця – до включно до 18 дня місяця, наступного за яким вони складені. Податкову декларацію з ПДВ підприємство подає щомісяця, протягом 20 днів після закінчення звітного періоду. Протягом досліджуваного періоду (останні 3 роки) на підприємстві не було виявлено застосування штрафних санкцій щодо несвоєчасної реєстрації податкових накладних чи несвоєчасного подання Податкової декларації з податку на додану вартість.

Типовими кореспонденціями з обліку ПДВ, які зустрічаються на підприємстві є:

Дт 6432 Кт 6412 – нараховано податкове зобов'язання з ПДВ за операціями з реалізації товарів (податкова накладна);

Дт 702 Кт 6432 – відображено податкове зобов'язання з ПДВ (реалізація товарів та послуг- видаткова накладна);

Дт 6442 Кт 631 (6851) – відображено ПДВ при придбанні товарів від постачальника (накладна);

Дт 6412 Кт 6442 - відображено право на податковий кредит з ПДВ (реєстрація вхідного податкового документа);

Отож, як бачимо зп бухгалтерськими проведеннями інформація про суму реального ПДВ до сплати відображається на рахунку 6412.

Дт 6412 Кт 311 – перераховано ПДВ до ГУДПС у Волинській обл. (платіжне доручення).

Наступним податком, який сплачує ПП «Хххххххх» є податок на прибуток підприємства – податок, який сплачує підприємство від одержаного від реалізації прибутку. Ставка цього податку є фіксованою та становить 18%.

Для обліку податку на прибуток на ПП «Хххххххх» використовується рахунок 6413 «Розрахунки за податком на прибуток», для нарахування використовують рахунок 981 «Податок на прибуток з усіх видів діяльності».

Типовими кореспонденціями з обліку ПНП на досліджуваному підприємстві є:

Дт 981 Кт 6413 – нараховано податок на прибуток підприємства.

Дт 791 Кт 981 – віднесено на фінансові результати витрати з податку на прибуток.

Дт 6413 Кт 311 – перераховано податок на прибуток до бюджету.

Згідно з податковою декларацією з податку на прибуток за 2022 рік (Додаток Д) ПП «Хххххххх» отримало чистий дохід у розмірі 18 616 734,00 грн. Фінансовий результат до оподаткування(прибуток) склав 636 111,00 грн. Підприємство отримує дохід лише від операційної діяльності.

Сума ПНП була визначена шляхом множення фінансового результату на ставку податку (18%) = $636\,111 \times 18\% = 114\,500,00$ грн. Ця сума зазначається у графі 19 податкової декларації із заокругленням до цілих.

Доходи у виглядів дивідендів, оренди та зарплати на ПП «Хххххххх» оподатковуються податком на доходи фізичних осіб. ПП «Хххххххх» виступає у ролі податкового агента та здійснює утримання та перерахування податків до бюджету. На підприємстві застосовуються дві ставки ПДФО – це 5% та 18%.

Ставка у розмірі 5% застосовується для утримання податку від отриманих засновницею ПП «Хххххххх», Бернак Оксаною Василівною, дивідендів. Перерахування податку до бюджету у такому випадку здійснюється у той час, коли підприємство планує виплачувати дивіденди.

Ставка у розмірі 18% застосовується для утримання ПДФО із заробітної плати працівників підприємства (Бенько Юрія Анатолійовича та Жердицького Сергія Анатолійовича). Також ця ставка застосовується для утримання податку з доходів від операційної оренди в фізичних осіб: Бенько Євгенії Степанівни (оренда автомобіля Opel Vivaro), Жердицького Андрія Анатолійовича (оренда

автомобіля Mercedes-Benz), Бернак Оксани Василівни (оренда комп'ютерної техніки).

Типовими бухгалтерськими проведеннями, які відображають облік ПДФО на ПП «Хххххххх» є:

Дт 661 Кт 6411 – утримано ПДФО із заробітної плати працівника;

Дт 6851 Кт 64112 – утримано ПДФО із оренди автомобілей та комп'ютерної техніки;

Дт 671 Кт 64113 – утримано ПДФО з дивідендів Бернак Оксани Василівни;

Дт 6411 (64112) Кт 311 – перераховано ПДФО до бюджету.

ПП «Хххххххх» поквартально подає звітність з податку на доходи фізичних осіб. Податковою звітністю з ПДФО є Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску. Він подається протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу.

Згідно з Податковим розрахунком сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску за 2 квартал 2024 року сума нарахованої заробітної плати у жовтні, листопаді та грудні залишалася незмінною і становила 17 000,00 грн. Це пов'язано з тим, що працівники отримують зарплатню у вигляді посадових окладів.

2.4. Аналіз стану кредиторської заборгованості

Аналіз кредиторської заборгованості є важливою складовою фінансового аналізу підприємства, адже розмір кредиторської заборгованості значною мірою впливає на його фінансову стійкість і ліквідність.

Основною метою аналізу кредиторської заборгованості є оцінка рівня заборгованості, її структури, а також виявлення потенційних ризиків, які можуть виникнути через неефективне управління зобов'язаннями. Це дає можливість

керівництву підприємства вжити необхідних заходів для покращення фінансового стану та забезпечення безперервної діяльності.

Першим етапом у аналізі є вивчення складу і структури кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість може бути класифікована за різними ознаками, наприклад, за видами кредиторів і за термінами погашення.

За термінами погашення кредиторську заборгованість класифікують на короткострокову та довгострокову. Короткострокова заборгованість — це зобов'язання, які повинні бути погашені протягом року. Довгострокова заборгованість включає зобов'язання, які повинні бути виконані через більше ніж один рік.

Залежно від типу кредитора, заборгованість поділяють на:

- заборгованість перед постачальниками та підрядниками — основна частина кредиторської заборгованості, яка виникає у зв'язку з наданими товарами або послугами.

- заборгованість перед банками та іншими фінансовими установами — зобов'язання за отриманими кредитами.

- заборгованість перед державою — податкові зобов'язання, а також інші державні платежі.

- заборгованість за іншими зобов'язаннями — зобов'язання перед організаціями або фізичними особами, які не підпадають під жодну з попередніх категорій.

Оцінка структури кредиторської заборгованості дозволяє зрозуміти, на які типи зобов'язань підприємство витрачає основні ресурси, а також визначити потенційні зони ризику.

На приватному підприємстві «Хххххххх» наявні лише короткострокові зобов'язання за кредиторською заборгованістю. Вони включають заборгованість перед постачальниками та підрядниками за товари, роботи та послуги; заборгованість перед державою за податками та зборами; заборгованість за іншими зобов'язаннями. Підприємство сумлінним платником, тому дотримується

термінів погашення кредиторської заборгованості, тим самим зводить її розмір до мінімуму.

Наступним етапом аналізу кредиторської заборгованості є оцінка платоспроможності підприємства. Вона визначається здатністю підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Для цього застосовуються різні показники ліквідності, які дозволяють оцінити, чи має підприємство достатньо оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

Серед основних показників ліквідності, що використовуються в аналізі кредиторської заборгованості, можна виділити:

Показники ліквідності ПП «Хххххххх» за даними фінансової звітності узагальнено у таблиці 2.8 .

Таблиця 2.8.

Показники ліквідності ПП «Хххххххх» за 2020-2022 рр.

№	Показник	2020	2021	2022	Відхилення, (+,-)	
					2022/2021	2021/2020
1	Коефіцієнт покриття	1,359	1,226	1,390	+0,164	-0,133
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,226	1,050	1,134	+0,084	-0,176
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,022	0,013	0,023	+0,010	-0,009

1. Коефіцієнт покриття.

Показник показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань та обчислюється за формулою 2.1.

$$K_{п} = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (2.1)$$

- на кінець 2020р. $K_{п} = 1808,9 / 1331,2 = 1,359$ або 135,9 %

- на кінець 2021р. $K_{п} = 3805,4 / 3103,1 = 1,226$ або 122,6 %

- на кінець 2022р. $K_{п} = 3778,6 / 2718,9 = 1,390$ або 139,0 %

Нормативним є значення в рамках 1,5-2. Тобто значення цього показника у період 2020-2022 рр. є нормативним, тобто підприємство може вчасно відповідати за своїми поточними зобов'язаннями.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності.

Показник вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Обчислюється за формулою 2.2.

Коефіцієнт швидкої ліквідності = (Сума оборотних активів - Сума запасів) / Поточні зобов'язання. (2.2)

- на кінець 2020р. К ш.л. = $(1808,9 - 176,2) / 1331,2 = 1,226$ або 122,6 %
- на кінець 2021р. К ш.л. = $(3805,4 - 548,4) / 3103,1 = 1,050$ або 105,0 %
- на кінець 2022р. К ш.л. = $(3778,6 - 696,1) / 2718,9 = 1,134$ або 113,4 %

Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1 і вище. Значення показника швидкої ліквідності у період 2020-2022 рр. знаходиться в межах норми, а це означає, що в підприємства досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Показник відображає частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно. Обчислюється за формулою 2.3.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності = кошти / поточні зобов'язання. (2.3)

- на кінець 2020 р.: Ка.л = $29,5 / 1331,2 = 0,022$ або 2,2 %
- на кінець 2021р.: Ка.л. = $40,6 / 3103,1 = 0,013$ або 1,3 %.
- на кінець 2021р.: Ка.л. = $63,6 / 2718,9 = 0,023$ або 2,3%.

Нормативне значення: 02-0,35. Значення показників у досліджуваних періодах є нижчим нормативного, яке свідчить, що підприємство не зможе погасити борг, якщо термін платежів настане незабаром.

Для оцінки змін у стані кредиторської заборгованості в часі проводиться аналіз динаміки. Це дозволяє виявити тенденції, які можуть свідчити про позитивні чи негативні зміни в управлінні заборгованістю. Аналіз динаміки включає наступні показники:

Зміна загального обсягу кредиторської заборгованості — порівняння заборгованості на кінець поточного періоду з аналогічним показником попереднього періоду.

Темп зростання заборгованості — відносне зростання заборгованості за певний період часу. Якщо темп зростання заборгованості значно перевищує темп зростання доходів підприємства, це може свідчити про проблеми в управлінні зобов'язаннями.

Середній термін погашення кредиторської заборгованості — цей показник відображає середній час, необхідний для погашення заборгованості. Погіршення цього показника може вказувати на уповільнення розрахунків з постачальниками.

Застосування аналізу кредиторської заборгованості також має на меті виявлення потенційних фінансових ризиків. Одним з головних ризиків є ризик неплатоспроможності, коли підприємство не здатне своєчасно погасити свої зобов'язання. Це може призвести до штрафів, санкцій від кредиторів, зниження кредитного рейтингу та втрати довіри серед постачальників.

Для зниження ризиків, пов'язаних з кредиторською заборгованістю, підприємству варто застосовувати ряд стратегій:

- Систематичний моніторинг і прогнозування кредиторської заборгованості.
- Перегляд умов договорів з постачальниками та кредиторами з метою удосконалення умов розрахунків.
- Використання інструментів управління ліквідністю для своєчасного виконання зобов'язань.
- Оптимізація структури зобов'язань з урахуванням можливостей підприємства погашати їх.

Загалом, ефективне управління кредиторською заборгованістю дозволяє підприємствам зберігати фінансову стабільність і конкурентоспроможність, мінімізуючи ризики фінансових труднощів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

3.1. Пропозиції організації обліку, аудиту, контролю, аналізу, оподаткування розрахунків за кредиторською заборгованістю

Кредиторська заборгованість є важливим елементом фінансових зобов'язань підприємства, яка формується в результаті купівлі товарів, виконання робіт чи надання послуг. Саме через це, ефективне управління розрахунками за кредиторською заборгованістю є важливим завданням для підтримки стабільності фінансової ситуації підприємства, забезпечення його ліквідності та виконання зобов'язань перед постачальниками та іншими контрагентами.

Для забезпечення повноти та точності фінансової звітності, потрібно правильно організувати систему обліку, контролю, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості, що надалі дозволить своєчасно виявляти й усувати проблеми, пов'язані з її обсягами, термінами погашення та можливими податковими наслідками. В той же час важливою складовою залишається організація процесу оподаткування, що дозволяє забезпечити правильне відображення зобов'язань у податковій звітності підприємства.

Організація бухгалтерського обліку включає два основні елементи: формування групи осіб, які виконуватимуть облікові функції та забезпечення ефективного виконання облікових процесів для досягнення поставлених цілей. Організацію бухгалтерської системи на ПП «Хххххххх» можна розглядати як поєднання управлінської функції та технологічного процесу. До структурних елементів відносяться облікові підрозділи, а до технологічних — документація, документообіг, реєстрація та форми обліку і звітності. Закріплення цих елементів на підприємстві відбувається через затвердження облікової політики.

Вона описує процедури обробки даних фінансово-господарських операцій підприємства з використанням методів обліку, які включають первинне спостереження, оцінку вартості, групування та узагальнення даних з дотриманням стандартів фінансової звітності.

Облік кредиторської заборгованості включає всі етапи її формування, зміни та погашення, які мають бути точно зафіксовані в бухгалтерії. Він передбачає відображення даних на спеціальних рахунках бухгалтерського обліку і є основою для складання фінансової звітності. Для правильної організації обліку кредиторську заборгованість підприємства доцільно класифікувати на групи, залежно від певних критеріїв. Однією з найсуттєвіших є класифікація за термінами погашення:

- Короткострокова заборгованість – до 12 місяців з дати виникнення.
- Довгострокова заборгованість – більше 12 місяців.

Кожен вид зобов'язання повинен бути відображений окремо, що дозволяє контролювати терміни виконання зобов'язань. Також кредиторська заборгованість класифікується за контрагентами:

- Заборгованість перед постачальниками товарів та послуг.
- Заборгованість перед державними органами (податки, збори, пені).
- Заборгованість перед іншими кредиторами.

Класифікація допомагає чітко та правильно організувати облік, щоб відобразити всі зобов'язання підприємства відповідно до їхніх характеристик. Для підвищення ефективності обліку та зниження ймовірності помилок багато підприємств використовують автоматизовані системи обліку. Це дозволяє не лише вести точний облік, але й своєчасно отримувати звіти, що полегшують прийняття рішень щодо управління розрахунками з контрагентами.

Підсумовуючи результати аналізу практики організації бухгалтерського обліку та складання звітності на приватному підприємстві «Хххххххх», а також дослідження його облікової політики, було встановлено, що організація бухгалтерії та політика обліку відповідають вимогам чинного законодавства і специфіці діяльності малого підприємства. Крім того, було розроблено

порівняльні відомості щодо оцінки облікової політики на ПП «Ххххххх» в частині операцій за кредиторською заборгованістю та наведено їх в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Порівняльні відомості щодо оцінки облікової політики в частині операцій за кредиторською заборгованістю ПП «Ххххххх»

№ з/п	Опис за Наказом підприємства	Передбачено Методичними рекомендаціями №635	Рекомендовано як ПРОЕКТ	Оцінка ефекту (в п. 3.3)
1	Класифікація кредиторської заборгованості	За термінами погашення (короткострокова та довгострокова)	Запровадити більш детальну подальшу класифікацію за видами боргів	Покращить точність фінансової звітності, дозволить деталізувати аналітичний облік.
2	Облік протермінованої заборгованості	Протягом 3-х місяців проводити аналіз та звірку даних	Ввести чіткі терміни для регулярного аналізу прострочених боргів (щомісячно)	Зниження ризику штрафних санкцій та покращення контролю за кредиторськими зобов'язаннями.
3	Порядок обліку дебіторської заборгованості, що перевищує ліміти	Методика перевірки наявності кредитного ризику та резервування	Включити додаткові методи для оцінки ризику заборгованості в умовах економічної нестабільності	Допоможе зменшити ризику неплатежів та можливих фінансових втрат.
4	Метод нарахування процентів за прострочення боргу	Використання стандартних процентних ставок, визначених договором	Пропонується диференціація процентних ставок в залежності від терміну прострочення	Збільшить мотивацію постачальників до своєчасної оплати та зменшить загальний рівень заборгованості.
5	Контроль та відображення податкових зобов'язань	Використання стандартних процедур для відображення податків і зборів	Пропонується додатково враховувати податкові санкції при нарахуванні процентів за прострочення	Зменшить кількість помилок у податковому обліку та допоможе уникнути штрафів.
6	Облік кредиторської заборгованості за міжнародними контрактами	Врахування іноземної валюти за курсом на дату операції	Пропонується автоматизація обліку за міжнародними контрактами для коректного переведення в національну валюту	Підвищить точність обліку при операціях з іноземними контрагентами та зменшить фінансові ризику.
7	Ведення реєстру кредиторських заборгованостей	Реєстрація кредиторських зобов'язань в бухгалтерському обліку без детального аналізу	Створення окремих журналів для детального контролю за простроченими та невиконаними зобов'язаннями	Покращить контроль за заборгованістю та дозволить оперативно виявляти проблемні борги.

*Складено автором на основі власних суджень та аналізу облікової політики

Щоб ефективно організувати бухгалтерський облік, керівник підприємства має чітко окреслити обов'язки працівників облікової служби. Для цього він має розробити та затвердити посадові інструкції для кожного працівника бухгалтерії. Було проведено порівняльну оцінку розділів посадової інструкції бухгалтера, результати якої наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Порівняльна оцінка розділів посадової інструкції бухгалтера ПП «Хххххххх»

№ з/п	Опис за розділами	Рекомендовано за нормативними актами	ПРОЕКТ посадової інструкції з урахуванням особливостей підприємства	Оцінка ефекту (в п. 3.3.)
1	Загальні положення	Визначення основних завдань та обов'язків	Включити специфіку діяльності підприємства (наприклад, види торгівлі, специфіка оподаткування)	Покращення розуміння обов'язків бухгалтера в контексті специфіки підприємства.
2	Обов'язки бухгалтера	Проведення обліку, складання звітності, контроль за розрахунками	Додати обов'язки з управління кредиторською заборгованістю, аналізу кредиторів	Збільшення точності обліку і покращення фінансового аналізу.
3	Права бухгалтера	Право підпису документів, доступ до фінансової документації	Визначити права щодо здійснення внутрішніх перевірок, ініціювання аудитів	Підвищення рівня відповідальності і точності в облікових процесах.
4	Взаємодія з іншими підрозділами	Взаємодія з економістами, керівництвом, фінансовим департаментом	Включити детальні взаємозв'язки з іншими відділами підприємства	Покращення комунікації та оперативності в обробці фінансових даних.
5	Відповідальність бухгалтера	Відповідальність за достовірність обліку та звітності	Додати відповідальність за аналіз кредиторської заборгованості, коректність податкових нарахувань	Покращення контролю та зменшення кількості помилок у фінансових звітах.
6	Порядок надання звітності	Звітність за місяць, квартал, рік	Додати вимоги щодо звітності за кредиторською заборгованістю, податковими зобов'язаннями	Збільшення точності та своєчасності подання звітів.
7	Порядок підготовки та зберігання документів	Зберігання фінансових документів відповідно до законодавства	Встановити додаткові правила для зберігання документів щодо кредиторської заборгованості та податкових зобов'язань	Покращення архівування та забезпечення доступу до документів.

* Складено автором на основі аналізу посадової інструкції бухгалтера та рекомендацій за нормативними актами

Графік документообігу для розрахунків за кредиторською заборгованістю підприємства має на меті забезпечити своєчасність і точність обробки документів, які підтверджують зобов'язання перед постачальниками та іншими контрагентами. Це включає своєчасне відображення операцій у бухгалтерії, погодження та оплати рахунків, а також контроль за виконанням умов договорів.

У ході написання магістерської роботи було розроблено проект графіку документообігу, який включає всі етапи, пов'язані з розрахунками за кредиторською заборгованістю (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Проект графіку документообігу ПП «Хххххххх»

№ з/п	Опис за розділами	Рекомендовано за нормативними актами	Проект посадової інструкції з урахуванням особливостей підприємства	Оцінка ефекту (в п. 3.3.)
1	2	3	4	5
1	Рахунок-фактура	Від постачальників	До бухгалтерії	Протягом 1 робочого дня від отримання рахунку
2	ТТН або інший підтверджуючий документ	Від постачальника або логістики	До бухгалтерії	Протягом 1 робочого дня від отримання накладної
3	Акт виконаних робіт чи послуг	Від постачальника	До бухгалтерії	Протягом 1 робочого дня від отримання акта
4	Внутрішнє погодження (для оплат)	Від бухгалтерії	До керівника чи фінансового директора	Протягом 1 робочого дня для перевірки бюджету та звітності
5	Платіжне доручення/ордер на оплату	Від бухгалтерії	До банку	Протягом 1 робочого дня після погодження платежу
6	Платіжний чек, виписка по банку	Від банку	До бухгалтерії	Протягом 1 робочого дня після здійснення платежу
7	Інформація про стан заборгованості (щомісячно)	Від бухгалтерії	До фінансового відділу чи керівника	5 число наступного місяця (щомісяця)
8	Звіт про виконання платежів (щомісячно)	Від бухгалтерії	До керівництва підприємства	5 число наступного місяця (щомісяця)
9	Виписка з рахунку постачальника	Від постачальника чи банку	До бухгалтерії	За потребою, по кожному платежу

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5
10	Сповіщення про штрафи та пені	Від постачальника	До бухгалтерії	Протягом 1 робочого дня після отримання
11	Перегляд умов договору, коригування заборгованості	Від постачальника	До юридичного відділу/бухгалтерії	За потребою, після отримання сповіщення від постачальника

* Складено автором на основі [36, 34,] та власних суджень

Аудит кредиторської заборгованості є важливим етапом в оцінці достовірності обліку та фінансової звітності підприємства. Аудитори перевіряють наявність документальних підтверджень заборгованості, відповідність їх обліковим записам та виконання умов договорів. Метою аудиту є перевірка правомірності обліку кредиторської заборгованості, а також виявлення можливих помилок, зловживань або неналежного ведення документації. Завданням аудиту розрахунків з постачальниками є:

- Перевірка відповідності облікових даних фактичному стану зобов'язань.
- Оцінка наявності належних первинних документів.
- Виявлення можливих ризиків, які можуть вплинути на фінансовий стан.

Методика аудиту кредиторської заборгованості передбачає такі етапи:

1. Ознайомлення з документацією – аудитори перевіряють договори, акти виконаних робіт, рахунки-фактури тощо.
2. Тестування правильності нарахування – оцінка, чи вірно здійснено нарахування кредиторської заборгованості, враховуючи умови контрактів.
3. Перевірка наявності заборгованості на дату балансу – аналіз фінансової звітності підприємства з метою визначення заборгованості, що підлягає погашенню.
4. Оцінка прострочених зобов'язань – вивчення прострочених платежів, що може вказувати на фінансові труднощі підприємства.

Основною метою контролю є запобігання простроченим заборгованостям та оптимізація фінансових потоків. Він дозволяє забезпечити своєчасне погашення зобов'язань та мінімізувати можливі штрафи за прострочення.

Правильне та точне відображення кредиторської заборгованості в обліку прямо впливає на правильність визначення податкових зобов'язань підприємства. Найбільшою мірою вона впливає на визначення податкових зобов'язань з податку на прибуток та податку на додану вартість. Важливо своєчасно контролювати чи правильно відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ, чи ціни вказані з ПДВ чи без його врахування. Адже в подальшому, якщо була допущена помилка, це призведе до податкових коригувань і великої ймовірності сплати штрафних санкцій. Коригування заборгованості також може вплинути на облік доходів та витрат, що має значення для розрахунку податку на прибуток. А у разі списання безнадійної заборгованості підприємство може скористатися правом на зменшення податкових зобов'язань, але має відповідати певним вимогам.

Таким чином, ефективне управління кредиторською заборгованістю потребує комплексного підходу, що охоплює всі етапи обліку, контролю, аналізу та оподаткування, а також використання сучасних інструментів для моніторингу та зменшення ризиків.

3.2. Оптимізація податкової політики розрахунків за кредиторською заборгованістю

Оптимізація податкової політики є невід'ємною частиною загальної стратегії фінансового управління підприємством. Під оптимізацією податкової політики розрахунків за кредиторською заборгованістю розуміється процес вибору таких податкових стратегій та інструментів, які дозволяють підприємству знижувати податкові витрати, пов'язані з обслуговуванням та погашенням кредиторської заборгованості з дотриманням діючого законодавства та зберігаючи фінансову стабільність.

Важливими складовими елементами оптимізації є вибір виду податків, сплату та розрахунок яких можна зменшити, управління податковими пільгами

та використання інструментів податкового планування для мінімізації витрат на погашення заборгованості.

При значних обсягах кредиторської заборгованості у підприємства можуть виникати проблеми, які пов'язані з великими податковими витратами, що ускладнює їх ефективне управління. Важливими податковими аспектами, які необхідно враховувати при оптимізації податкової політики розрахунків за кредиторською заборгованістю, є:

- ПДВ при розрахунках з постачальниками. Для зменшення податкового навантаження на підприємства важливо правильно здійснювати облік податкового кредиту з ПДВ на етапі розрахунків з постачальниками, адже багато підприємств можуть використовувати можливість зменшення податкових зобов'язань через податковий кредит.

- Податок на прибуток. Витрати, пов'язані з погашенням заборгованості, можуть бути враховані при обчисленні податку на прибуток, що дозволяє знижувати прибуток, що підлягає оподаткуванню і зменшувати податкові зобов'язання підприємства.

- Управління податковими пільгами та відтермінуванням платежів за податками. Використання податкових пільг, таких як відтермінування платежів може значно знизити фінансовий тиск на підприємство при погашенні заборгованості. Проте необхідно знати та розуміти умови їх застосування і забезпечити відповідність вимогам діючого законодавства.

- Податок на доходи фізичних осіб. Кредиторська заборгованість підприємства може містити заборгованість фізичним особами за виконані роботи чи надані послуги, що призводить до нарахування податку на доходи фізичних осіб. Важливо забезпечити своєчасну сплату ПДФО для уникнення штрафних санкцій та зниження ризиків податкових перевірок.

Існує кілька методів та напрямків, які можуть бути застосовані для оптимізації податкової політики при управлінні кредиторською заборгованістю на підприємства. Перш за все, потрібно забезпечити здійснення чіткого контролю за відображенням кредиторської заборгованості в обліку та ПДВ за

такими розрахунками. ПДВ потрібно нараховувати в момент відвантаження товарів, а не фактичного здійснення платежу. Це великою мірою впливає на правильність податкових розрахунків та в подальшому дозволить уникнути застосування штрафних санкцій.

Для оптимізації грошових потоків підприємства доцільно буде переглянути умови договорів з контрагентами, а саме пункти щодо погашення заборгованості. Підприємству слід спробувати провести переговори з кредиторами для визначення вигідних термінів погашення заборгованості або їх відтермінування. Це сприятиме своєчасній сплаті податкових зобов'язань.

Якщо підприємство має кредиторську заборгованість перед контрагентом і одночасно є його дебітором, то можна здійснити взаємозалік заборгованостей. Він дозволяє уникнути переведення грошових коштів і мінімізує витрати на оподаткування, а саме - ПДВ. Однак, важливою умовою є наявність в договорі пункту про проведення взаємозаліку або ж укладеної додаткової угоди до договору. Приватне підприємство «Хххххххх» має досвід проведення взаємозаліку заборгованостей з контрагентами і здійснює його на регулярній основі. Воно проводить взаємозаліки зустрічних вимог з ТзОВ «Арго-Р», ТОВ «Континіум-Трейд», ТзОВ «ТД «Аванта», ТзОВ «Клевер Сторс».

За наявності безнадійної кредиторської заборгованості, підприємство може списати її на витрати і тим самим зменшити оподатковуваний прибуток, і, як наслідок, витрати з податку на прибуток. Однак варто пам'ятати, що процедура списання повинна бути оформлена згідно вимог, включаючи акти виконаних робіт, письмові домовленості тощо, для того, щоб не виникало проблем із податковими органами.

Для оптимізації податкової політики щодо розрахунків за кредиторською заборгованістю важливо постійно стежити за змінами в податковому законодавстві та можливими податковими пільгами, які можуть застосовуватися до цього виду заборгованості. Можливість застосування пільг щодо ПДВ, відстрочки сплати податку на прибуток або нарахування штрафів за несвоєчасну

сплату може бути вигідною для підприємства, якщо ці пільги правильно використовувати.

Оптимізація податкової політики не є процесом без ризиків. Серед основних ризиків, пов'язаних із застосуванням податкових стратегій в управлінні кредиторською заборгованістю, можна виділити:

1. Податкові перевірки та штрафи. Застосування нетипових податкових схем, у тому числі завищення витрат на погашення заборгованості, може призвести до податкових перевірок і штрафів, що значно збільшить витрати підприємства.

2. Недотримання законодавства. Невідповідність вимогам податкового законодавства при оптимізації може призвести до негативних наслідків, наприклад до додаткових податкових зобов'язань та відсотків за несвоєчасне виконання податкових зобов'язань.

3. Погіршення відносин з контрагентами. Бажання підприємства оптимізувати податкові витрати може вплинути на умови розрахунків з постачальниками та кредиторами, що може привести до погіршення взаємовідносин, зміни умов договору або навіть судових позовів.

Для ефективної оптимізації податкової політики щодо розрахунків за кредиторською заборгованістю було запропоновано використовувати наступні заходи на підприємстві:

1. Використовувати комплексний підхід до планування податкових платежів, з урахуванням всіх факторів, що впливають на ліквідність підприємства.

2. Налагодити взаємозв'язки з податковими консультантами для пошуку та розробки оптимальних схем податкової оптимізації.

3. Регулярно переглядати умови договорів з постачальниками та кредиторами для отримання вигідніших умов розрахунків.

4. Використовувати сучасних інформаційних технологій для ведення бухгалтерії та управління податковими зобов'язаннями. Це дозволить своєчасно відстежувати зміни у грошових потоках, швидко реагувати на зміни в

законодавстві та здійснювати коригування податкових декларацій, якщо це необхідно.

5. Залучати до процесу управління керівників підприємства та фінансових аналітиків, що дозволить уникнути помилок у розрахунках і найефективніше планувати податкові платежі

Основною метою проекту оптимізації податкової політики є зниження податкового навантаження на підприємство, збереження його ліквідності та поліпшення фінансової з дотриманням вимог податкового законодавства України. Цього можна досягнути шляхом удосконалення процедур розрахунків за кредиторською заборгованістю, оптимізацією системи оподаткування та удосконаленням процесів обліку. Впровадження проекту позитивно вплинуло на зниження податкових витрат, підвищення точності та ефективності обліку та покращення ліквідності підприємства. З використанням програмного продукту «1С: Підприємство» ведення обліку на ПП «Хххххххх» стало більш автоматизованим і точним, зменшила кількість помилок у первинних документах, фінансовій та податковій звітності, адже при здійсненні помилок програма часто видає повідомлення. З використання новітніх програм, звітність формується та подається до контролюючих органів за декілька кліків. Підприємство переглянуло терміни оплати заборгованості своїм кредиторам. Збільшуючи період оплати ПП «Хххххххх» позбавилось проблеми у необхідності «пошуку» обігових коштів для сплати податків і здійснює її у встановлені терміни. А отже, мінімізується ризик неплатежів та застосування штрафних санкцій.

Дуже важливим є аналіз ефективності впровадження проекту, адже він дозволяє визначити реальний економічний ефект від змін в управлінні кредиторською заборгованістю, організації обліку та оподаткуванні. Оцінюючи результати впровадження проекту на підприємстві, можна сказати, що він має позитивний ефект, однак необхідно й надалі оптимізувати податкову політику у сфері розрахунків за кредиторською заборгованістю, щоб досягнути кращого економічного ефекту.

ВИСНОВКИ

1. Основними контрагентами при закупівлі товарів, робіт чи послуг є постачальники та підрядники. Розрахунки з ними регулюються чинним законодавством України (Податковий, Господарський, Цивільний кодекси, НП(С)БО 11 «Зобов'язання» тощо).

Синтетичний облік ведеться на активно-пасивному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». На цьому рахунку фіксують заборгованість (кредит) та її погашення або списання (дебет), а також видані аванси. Записи здійснюються на підставі первинних документів, таких як рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт, митні декларації тощо.

Облік ведеться в розрізі окремих контрагентів і договорів. Поточна кредиторська заборгованість відображається у фінансовій звітності підприємства, зокрема у Балансі (Форма №1-мс) у рядку 1615.

2. ПП «Хххххххх» — стабільно працююче підприємство, яке розвивається і має гарні позиції на ринку.

Приватне підприємство «Хххххххх» своєчасно та достовірно подає фінансову, статистичну, податкову звітність. На підприємстві присутній графік складання та подання звітності до контролюючих органів, що забезпечує вчасне подання звітності до контролюючих органів та уникнути штрафних санкцій та відповідальності.

Облікова політика приватного підприємства «Хххххххх» в частині операцій за кредиторською заборгованістю відповідає вимогам законодавства України та міжнародним стандартам, які регулюють відносин між кредиторами та боржниками. Організація обліку з постачальниками та підрядниками на приватному підприємстві «Хххххххх» проводиться відповідно до наказу про облікову політику підприємства, а розрахунки – відповідно до господарських договорів постачання товарів.

На підприємстві застосовується автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку. Постачання товарів оформляється договорами поставки. Основним первинним документом з надходження товарів на підприємство є товарно-транспортна накладна, документом, який відображає рух товарів – видаткова накладна. Погашення кредиторської заборгованості оформляється платіжним дорученням.

ПП «Хххххххх» є платником податку на прибуток податку на додану вартість, також виступає у ролі податкового агента фізичних осіб та утримує податок з доходів фізичних осіб. Підприємство при розрахунку цих податків використовує основні ставки: податок на прибуток -18%, податок на доходи фізичних осіб – 18% та податок на додану вартість – 20%. Винятком є лише застосування ставки податку на доходи фізичних осіб – 5%. ПП «Хххххххх» є сумлінним платником податків, завжди своєчасно здійснює нарахування податків, подання звітності та контролює своєчасність їх сплати.

3. В рамках дослідження організації бухгалтерського обліку на підприємстві «Хххххххх» було встановлено, що його облікова політика відповідає вимогам законодавства і специфіці діяльності малого підприємства. Було проведено оцінку облікової політики в частині операцій з кредиторською заборгованістю, що дозволило виявити можливості для її покращення. Розроблені рекомендації щодо вдосконалення обліку, зокрема уточнення класифікації заборгованості, вдосконалення обліку протермінованих боргів, а також запровадження більш чіткої методики аналізу ризиків, сприятимуть зниженню помилок в обліку та покращенню фінансової звітності підприємства.

Організація процесу документообігу та внутрішнього контролю за кредиторською заборгованістю на підприємстві повинна забезпечити своєчасність та точність усіх облікових операцій. Важливим елементом є впровадження чітких регламентів щодо роботи з рахунками-фактурами, актами виконаних робіт та іншими первинними документами, що забезпечить високий рівень контролю та надійності фінансових операцій.

Аудит та контроль за кредиторською заборгованістю є необхідними для оцінки достовірності обліку та забезпечення відповідності зобов'язань реальному стану фінансових справ підприємства. Аудитори перевіряють первинні документи, нарахування заборгованості та її відповідність умовам договорів, а також наявність ризиків, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства.

Особливу увагу слід приділяти оптимізації податкової політики підприємства в частині розрахунків за кредиторською заборгованістю. Правильне управління ПДВ, податком на прибуток та іншими податками дозволить знизити податкові витрати і забезпечити належне виконання податкових зобов'язань підприємства.

Таким чином, для підтримки фінансової стабільності підприємства необхідно забезпечити комплексний підхід до управління кредиторською заборгованістю, що включає правильну організацію обліку, контролю, аудиту та оптимізації податкових процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белокоз О.І. Облік та аудит дебіторської і кредиторської заборгованості торговельних підприємств.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.00.09. Київ, 2014. 26 с.
2. Білаєнко А. О. Порівняльна характеристика бухгалтерського обліку розрахунків з контрагентами за міжнародними та вітчизняними стандартами: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Полтава, 2019. С. 41-42.
3. Бондаренко О.М., Масюк І.І. Шляхи вдосконалення мінімізації дебіторської і кредиторської заборгованості та управління ними. *Економіка, фінанси, право*, 2020. С. 26–29. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/e51601fc-0902-4a66-8fec-87b9321a4b7f/content> .
4. Борг і заборгованість URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1049129.html>.
5. Бурлан С. А., Валентова Ю. В. Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. Київ: *Ефективна економіка*, 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/78.pdf.
6. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Житомир: Рута, 2003. 544 с.
7. Власова І.О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.06.04. Київ, 2005. 20 с.
8. Геркіял Н. Р. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю у контексті фінансово-економічної безпекою підприємства. Дніпро, 2023. 69 с. – Режим доступу : <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/8985> .
9. Губарик О. М. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-

економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*, 2023. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/10100> .

10. Дергачова В. В. Облік у зарубіжних країнах: навч. Посіб. Київ: НТУУ «КПІ», 2011. 257 с.

11. Єрохова М. А. Облік і аудит дебіторської та кредиторської заборгованості торгово-виробничих підприємств. Харків, 2023. 126 с.

12. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

14. Ковальчук І. В. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 679 с.

15. Козуб М.М. Облік і аудит поточної кредиторської заборгованості підприємства. Київ, 2022. 10 с.

16. Колісник О.П., Михайлюк О.М. Проблеми формування обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями та замовниками: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Луцьк, 2019. С. 211-213.

17. Костюнік О.В., Недашковська Д.М. Деякі питання регулювання дебіторської та кредиторської заборгованостей українських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*, 2017. С.45–50. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2017/11.pdf .

18. Кусик Н. Л., Шатковська М. С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*, 2019. URL: <http://rinek.onu.edu.ua/article/view/177077/177339>.

19. Лисак О. Економічна сутність дебіторської та кредиторської заборгованості. *Логос. Мистецтво наукової думки*, 2020. С. 6- 8. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.10.001> .

20. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 670 с.

21. Майборода О.Є. Косарева І.П. Корабейнікова І.О. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. *Економіка і суспільство*, 2018. С. 396-402. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/61.pdf.

22. Мельник Д. М. Обліково-аналітичне забезпечення розрахунків з постачальниками і підрядниками. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали наук.-практ. інтерн.-конф. 30 листопада 2023 р. Луцьк: ВНУ, 2023. С. 203-206.

23. Мирослава Кулинич, Ірина Садовська, Катерина Мельник, Дарина Мельник, Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024, 3(39) с. 42–50 DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-42-50>.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text.

25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2037_ukr_2022.pdf.

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-39_ukr_2016.pdf.

27. Міщук Є. В., Сідорова І. І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. № 2. С.54-57. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf.

28. Носач Л.Л. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в підприємствах оптової торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.06.04. Харків, 2010. 18 с.

29. Облік короткострокових зобов'язань. URL: https://pidru4niki.com/90092/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_korotkostrokovih_zobov'язan_
30. Облік розрахунків з постачальниками. URL: <https://library.if.ua/book/2/184.html>.
31. Пилипенко К. А. Управління розрахунковими операціями в системі обліку підприємства: вітчизняний та міжнародний досвід. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*, 2020. URL: http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/25_9.pdf.
32. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755- VI із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html#1988 .
33. Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755- VI із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html#1988 .
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Дата оновлення: 03.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
35. Пристемський О., Пашинний А. Обліково-аналітичне забезпечення розрахунків з покупцями та замовниками на торговельних підприємствах: матеріали міжнар. Наук.-практ. конф. Підгайська, 2021. С. 53-55.
36. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07. 1999 № 996-XIV. Дата оновлення: 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
37. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 30 червня 1999 № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00>.

38. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Закон України від 14.07.2000 № 1804-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.

39. Про затвердження Порядку кодифікації предметів постачання: наказ Міністерства оборони України від 18.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-18#Text>.

40. Рибалко О. М., Бондаренко А. В. Облік кредиторської заборгованості та її аналіз. Проблеми економіки, 2022. URL: https://web.archive.org/web/20221130140744id_/https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-3_0-pages-137_142.pdf.

41. Сирцева С.В., Щербак М.М. Напрямки вдосконалення обліку, аналізу та аудиту розрахунків із контрагентами. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2016. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/201.pdf>.

42. Сlepченко В., Скрипник М. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. *Економіка та суспільство*, 2021. №29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/538/516>.

43. Спіцина Н.В. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління розрахунками за товарними операціями: монографія. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. 281 с.

44. Спіцина Н.В., Момот Т. В., Акімова Н. С. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління розрахунками за товарними операціями: монографія. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. 281 с. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/9997>.

45. Ступницька Т.М., Бамбуляк І.М., Маркова Т.Д., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізм управління: стаття. Одеса: Економіка харчової промисловості, 2018. С. 66-78.

46. Субрахунок 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ». URL: <https://oblik.press/subrahunok-633-rozrahunki-z-uchasnikami-pfg/>.

47. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.06.04. Луганськ, 2002. 18 с.

48. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник . Київ: Алерта, 2013. 981 с.

49. Хохлов М. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка і суспільство*, 2017. С. 402–407. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-isuspilstvo-10-2017.pdf#page=402> .

50. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> .

51. Чорненька О.Б. Основні аспекти обліково–аналітичного забезпечення управління заборгованістю підприємства. Львів: *Наукові записки (Української академії друкарства)*, 2016. С. 226–234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_1_30.

52. Шубіна С.В., Перевийніс В. Л. Обліково-аналітичне забезпечення в системі управління кредиторською заборгованістю: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2020. С. 1383-1386.

53. Якимова Л.П., Мацкуляк К.І. Аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами в контексті забезпечення платоспроможності підприємства. *Проблеми економіки*, 2018. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-2_0-pages-396_402.pdf.

54. Яструбський М., Левкович І. Проблеми обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами. *Економіка та суспільство*, 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1302> .

55. International Scientific Journal «Internauka». URL: <https://www.internauka.com/uploads/public/15414484453459.pdf>.

ДОДАТКИ

